

Всеукраїнський проект «Урбанізоване довкілля»

Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді Міністерства освіти і науки України спільно з інститутом зоології ім. І.І.Шмальгаузена НАН України розпочинає проект “Урбанізоване довкілля” метою якого є дослідження характеру перебування в населених пунктах видів-вселенців.

За визначенням видатного німецького біолога 19 сторіччя Е.Геккеля екологія – наука, що вивчає всю сукупність взаємин організмів з середовищем їх існування. Крім природних ландшафтів багато видів рослин і тварин навчилися використовувати штучні умови існування, в тому числі урбанізовані території. З наукової точки зору важливо простежити процес освоєння різними видами нових територій, з’ясувати коливання їх чисельності, виявити причини які це зумовлюють, щоб, при потребі, спрогнозувати наступні зміни.

Пропонуємо Вашій увазі анкету–опитування, що стосується таких птахів–вселенців в населених пунктах як припутень і горлиця садова.

Просимо поширити інформацію та анкету серед навчальних закладів, учнів, вчителів Вашої області, активізувати учнівські колективи, юннатів, школярів на участь в проекті та надіслати заповнені анкети відразу після проведених відповідних спостережень, на адресу НЕНЦ (04474, Київ –74, вул. Вишгородська, 19, НЕНЦ, відділ екології).

Зібрані дані будуть опрацьовані відомими екологами та орнітологами НАН України та опубліковані.

ПРИПУТЕНЬ І ГОРЛИЦЯ САДОВА У НАСЕЛЕНИХ ПУНКТАХ

Навколишній світ дуже різноманітний. Крім природних ландшафтів, на урбанізованих територіях, у мегаполісах, містах, селах, створюються особливі, штучні умови існування. До них досить активно пристосовуються птахи, зокрема припутень і горлиця садова.

У цих двох видів голубиних птахів зараз спостерігаються протилежні тенденції використання урбанізованого довкілля. Горлиця садова на території країни розселилася протягом другої половини ХХ століття, її чисельність у той час швидко зростала. Зараз цей вид значно скоротив свою чисельність і навіть став зникати з деяких населених пунктів. У припутня особливості існування інші: раніше він був звичайним птахом тільки у лісистої

природних місцевостях, а в останні десятиліття почав частіше гніздитися і у населених пунктах

Синантропізація, тобто призвичаювання до існування у населених пунктах або неподалік них, є цікавим явищем як з наукової точки зору, так і з прикладної. Важливо простежити процес освоєння різними видами нових територій, з'ясувати коливання їхньої чисельності, виявити причини змін в існуванні, щоб при потребі спрогнозувати наступні зміни.

Просимо Вас через опитування односельців та за власними даними відповісти на питання цієї анкети, щоб дослідити характер перебування у наших містах і селах таких птахів-вселенців, як припутень і горлиця садова.

Припутень дещо більше від напівдикого голуба сизого, звичайного у містах і містечках. Для припутня головною ознакою у поведінці є те, що гніздо, він влаштовує виключно на деревах, тоді як голуб сизий тільки на спорудах. Забарвлення припутня однотипне обов'язково є білі смуги на крилах, які добре помітні у польоті на тлі загального сизуватого кольору, а у дорослих птахів і білі плями на шії. Наявність різного розміру плям на тих самих частинах тіла у напівдикого голуба сизого погіршує точність визначення припутня. При розгляданні зблизька (у бінокль) надійною ознакою визначення припутня є жовтий дзьоб з червоною верхівкою. На відміну від голуба сизого з монотонним туркотінням, припутню притаманний шлюбний голос з кількох звуків різної тривалості і шлюбний вертикальний політ з плесканням крил.

Прохання цати відповіді на запитання стосовно припутня у
вашому населеному пункті (необхідне позначити)

1. Чи трапляється у вас припутень? Так ___ або ні .
2. Якщо так, приблизно з якого року (років): до середини 1980-х ; з кінця

1980-х ; до середини 1990-х _____ ; з кінця 1990-х _; між 2001-2004__ ;
між 2005-2008 _____ ; вказати рік точно, якщо відомо _____ .

3. _____ Приблизна чисельність (на час заповнення анкети): окремі птахи _ ; окремі пари (1-10) _____ ; помітна кількість (більше 10 пар) _____ ; значна кількість (число вашої оцінки) _____ .

4.Чисельність: зростає _____ ; стабільна____ ; зменшується _____ .

5.Будь-які інші ваші відомості про перебування припутня

Горлиця садова тендітніша від голуба сизого, має майже однотонне світло-буре забарвлення з рожевим відтінком і чорним вузьким напівкільцем на задній частині шиї (у дорослих птахів). Відсутність строкатості у забарвлення відрізняє її від горлиці звичайної. Тримається у населених пунктах цілорічно. Гніздиться на деревах, високих кущах окремими парами. На гніздовій території виконує шлюбні польоти і подає трискладові туркотливі звуки. Поза населеними пунктами майже не гніздиться на відміну від горлиці звичайної. У осінньо-зимовий період тримається зграями, які можуть вилітати за межі населених пунктів на сільгоспугіддя або зосереджуватися біля кормних місць у їх межах.

Прохання дати відповіді на запитання про присутність горлиці садової у вашому населеному пункті (необхідне позначити)

1. Чи трапляється у вас горлиця садова? Так або ні.

2. Коли її чисельність була найбільшою (років): до середини 1980-х _____ ; у кінці

1980-х _____ , до
середины 1990-х _____ ; у кінці
1990-х _____ ; між
2001-2004 _____ ; між
2005-2008 _____ ; вказати
рік точно, якщо відомо _____ .

3. Приблизна чисельність при гніздуванні (на час заповнення анкети): окремі пари (1-10) _____ ; помітна кількість (більше 10 пар) _____ ; значна кількість (більше 50 пар) _____ ; масове гніздування (число вашої оцінки) _____ ,

4. Приблизна чисельність у зимовий період (на час заповнення анкети): окремі птахи _____ : мала кількість (5-Ю) _____ ; помітна кількість (до 50 особин); значна кількість (більше 50 особин) _____ ; масово (число вашої оцінки) _____ ,

5. Чисельність: зростає _____ ; стабільна _____ ; зменшується _____ .

6. Будь-які інші ваші відомості про перебування горлиці садової

1. Місце спостережень (область, район, населений пункт):
2. Спостерігач (прізвище, ім'я, по батькові): _____
3. Ваша основна професія, основна робота:
4. Ваша адреса (індекс поштового відділення, область, район, населений пункт, вулиця, номер будинку та квартири):

Заповнену анкету прохання надсилати одразу після проведення відповідних спостережень за адресою:

04074, Київ-74, вул. Вишгородська, 19, Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді, завідувачу відділом екології Тамарі Дмитрівні Радченко (розпоряднику анкетного опитування)